

Suvestinė redakcija nuo 2022-10-01

Įsakymas paskelbtas: TAR 2022-08-24, i. k. 2022-17452

Nauja redakcija nuo 2022-10-01:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL PRIEŠMOKYKLINIO, PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO BENDRŲJŲ PROGRAMŲ PATVIRTINIMO

2022 m. rugpjūčio 24 d. Nr. V-1269
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalimi, 9 straipsnio 2 dalimi, 10 straipsnio 3 dalimi, 11 straipsnio 3 dalimi, 38 straipsnio 4 dalimi ir 56 straipsnio 12 punktu:

1. T v i r t i n u Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrąsias programas (toliau – Programa) (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad:

2.1. nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. visi švietimo teikėjai, vykdančios priešmokyklinio ugdymo programą, įgyvendina šio įsakymo 1 punktu patvirtintoje Programoje nurodytą Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą;

2.2. nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. mokyklos, kurių išlyginamosiose klasėse, grupėse ar individualiai ugdomi grįžę ir atvykę iš užsienio mokiniai, siekiantys įgyti pakankamų lietuvių kalbos gebėjimų ir kompetencijų, būtinų mokymuisi Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose pagal visų dalykų bendrąsias programas bei socialinei ir kultūrinei integracijai, įgyvendina šio įsakymo 1 punktu patvirtintoje Programoje nurodytą Lietuvių kalbos pagal kalbos mokėjimo lygius (A1–B2) bendrąją programą;

2.3. nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. mokyklos, vykdančios ugdymą tautinių mažumų (lenkų) kalba arba mokančios tautinių mažumų (lenkų) kalbos, šio įsakymo 1 punktu patvirtintoje Programoje nurodytą Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrąją programą įgyvendina III gimnazijos klasėje, o nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. – IV gimnazijos klasėje;

2.4. nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. visos mokyklos, vykdančios pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, šio įsakymo 1 punktu patvirtintas pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, įgyvendina 1, 3, 5, 7, 9 (I gimnazijos), III gimnazijos klasėse;

2.5. nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. visos mokyklos, vykdančios pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, šio įsakymo 1 punktu patvirtintas pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas įgyvendina 1–10 ir I–IV gimnazijos klasėse;

2.6. 2023 m. balandžio 19 d. organizuojamas III gimnazijos klasės mokinių, kurie nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. mokėsi pagal šio įsakymo 1 punktu patvirtintoje Programoje nurodytą Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrąją programą, tarpinis mokymosi pagal vidurinio ugdymo programą pasiekimų patikrinimas, kuris yra valstybinio lenkų gimtosios kalbos ir literatūros brandos egzamino dalis;

2.7. nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. organizuojami mokinių, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programas, tarpiniai mokymosi pasiekimų patikrinimai, kurie yra valstybinio brandos egzamino dalis;

2.8. nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. nacionaliniai mokinių pasiekimų patikrinimai 4 ir 8 klasėse organizuojami vadovaujantis šio įsakymo 1 punktu patvirtintomis pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis;

2.9. nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. pagrindiniai ugdymo pasiekimų patikrinimai organizuojami vadovaujantis šio įsakymo 1 punktu patvirtintomis pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis;

2.10. nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. valstybiniai brandos egzaminai organizuojami vadovaujantis šio įsakymo 1 punktu patvirtintomis vidurinio ugdymo bendrosiomis programomis.

3. P r i p a ž į s t u netekusiais galios:

3.1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugsėjo 2 d. įsakymą Nr. V-779 „Dėl Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos patvirtinimo“;

3.2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. birželio 14 d. įsakymą Nr. ISAK-1216 „Dėl Išlyginamųjų klasių ir išlyginamųjų mobiliųjų grupių lietuvių kalbos programos patvirtinimo“;

3.3. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymą Nr. ISAK-2433 „Dėl Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. rugpjūčio 5 d. įsakymą Nr. ISAK-1432 „Dėl Pagrindinio ugdymo informacinių technologijų bendrosios programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. rugsėjo 6 d. įsakymą Nr. ISAK-1790 „Dėl Integruoto technologijų kurso bendrosios programos mokiniams, besimokantiems pagal pagrindinio ugdymo programos II dalį, ir pasirenkamųjų technologijų ir menų bendrųjų programų mokiniams, besimokantiems pagal vidurinio ugdymo programą, patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymą V-269 „Dėl Vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. balandžio 12 d. įsakymą Nr. V-651 „Dėl Pagrindinio ugdymo etninės kultūros bendrosios programos ir Vidurinio ugdymo etninės kultūros bendrosios programos patvirtinimo“;

3.8. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. liepos 13 d. įsakymą Nr. ISAK-1484 „Dėl Tikybos (katalikų) bendrosios programos patvirtinimo“;

3.9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. liepos 18 d. įsakymą Nr. V-1159 „Dėl Žmogaus saugos bendrosios programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.10. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymą Nr. V-941 „Dėl Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos patvirtinimo“;

3.11. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 1 d. įsakymą Nr. V-1197 „Dėl brandos egzaminų programų ir Lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.12. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. sausio 8 d. įsakymą Nr. V-55 „Dėl Baltarusių, lenkų, vokiečių gimtųjų kalbų pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo programos ir Matematikos pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.13. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2017 m. liepos 17 d. įsakymą Nr. V-579 „Dėl Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.14. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2014 m. gegužės 6 d. įsakymą Nr. V-390 „Dėl Užsienio kalbos (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių) brandos egzamino programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.15. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2014 m. gegužės 7 d. įsakymą Nr.V-393 „Dėl Muzikologijos brandos egzamino programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;

3.16. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. sausio 15 d. įsakymą Nr. V-72 „Dėl Ugdymo karjerai programos patvirtinimo“.

4. Šio įsakymo 3 punktą, išskyrus 3.1 ir 3.2 papunkčius, įsigalioja 2024 m. rugsėjo 1 d.

5. Šio įsakymo 3.1 ir 3.2 papunkčiai įsigalioja 2022 m. rugsėjo 1 d.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

Jurgita Šiugždiniene

PRIEŠMOKYKLINIO, PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO BENDROSIOS PROGRAMOS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos (toliau – bendrosios programos) – nacionalinio lygmens ugdymo turinį reglamentuojantis teisės aktas, padedantis siekti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme apibrėžtų švietimo tikslų. Bendrosios programos parengtos atsižvelgiant į švietimo srities mokslinius tyrimus, nacionalinių ir tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatus, asmens ir Lietuvos visuomenės poreikius dėl geopolitinių, ekonominių ir socialinių veiksnių, taip pat į galimybes įgyvendinti švietimo naujoves.

2. Bendrųjų programų paskirtis – sukurti ugdymo pamatą, sudarantį galimybes mokiniams siekti pradinio, pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo, ir apibrėžti mokymosi turinį, kuriuo remdamiesi mokytojai padeda mokiniams siekti mokymosi tikslų. Priešmokyklinis, pradinis, pagrindinis ir vidurinis ugdymas padeda pamatus asmens ir valstybės savikūrai, asmeniui suteikia visaverčiam ir prasmingam gyvenimui reikalingas kompetencijas, padeda jam nuolat tobulinti savo kognityvinius, fizinis, socialinius ir emocinius gebėjimus, atskleisti bei plėtoti gabumus, formuoti moralinių ir pilietinių vertybių sistemą, laisvo ir atsakingo asmens savimonę. Siekiama, kad priešmokyklinis, pradinis, pagrindinis ir vidurinis ugdymas atitiktų visuomenės lūkesčius ir nacionaliniu lygmeniu užtikrintų visiems mokiniams lygias galimybes siekti išsilavinimo ir tapti išsilavinusiais bei įsipareigojusiais Lietuvos visuomenės nariais.

3. Bendrosios programos nuosekliai plėtoja ankstesnių metų bendrosiose programose įvardytą vertybėmis ir kompetencijomis grįsto ugdymo turinio kryptį. Bendrosiomis programomis siekiama stiprinti asmens vertybinių nuostatų, pasitikėjimo savo galiomis, atsparumo, kūrybiškumo ir pilietiškumo ugdymą ir sukurti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti aukštesnius pasiekimus, suteikiant tvirtą žinių pagrindą. Ugdymo turinys grindžiamas nuosekliu ir sistemingu bendražmogiškųjų vertybių ir kompetencijų ugdymu, siekiant asmens gerovės ir visuomenės pažangos. Kompetencijos yra ugdomos mokymosi turiniu.

4. Bendrosiose programose siektini ugdymo rezultatai aprašyti kaip mokinių kompetencijų ugdymo pasiekimai. Pasiekimų sritys ir pasiekimai bendrosiose programose išskirti, remiantis Kompetencijų raidos aprašu, pateikiamu 1 priede. Pasiekimai siejami su išskirtais kompetencijų sandais ir jų raiška. Mokymosi turinys susietas su kompetencijoms ugdyti aktualiais kontekstais. Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje pateikiamos mokymosi turinio gairės. Mokymosi turinys, priklausomai nuo dalyko, pateikiamas metams arba dvejiems. Daug dėmesio skirta mokymosi turinio vertikalčiai ir horizontalčiai dermei – užtikrinta mokymosi turinio dermė, pereinant iš vienos ugdymo programos į kitą, ir pagal galimybes užtikrinta dermė tarp dalykų konkrečioje klasėje. Vyresnėse klasėse anksčiau nagrinėtos temos plėtojamos ir gilinamos. Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos pasiekimams vertinti pateikiami trijų, o pradinio, pagrindinio ir vidurinio – keturių pasiekimų lygių požymiai.

5. Bendrosios programos parengtos įgyvendinant Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, remiantis Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, ir Bendrųjų programų atnaujinimo gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1317 „Dėl Bendrųjų programų atnaujinimo gairių

patvirtinimo“.

II SKYRIUS UGDYMO TIKSLAI IR REZULTATAI

6. Priešmokyklinio ugdymo tikslas – padėti mokiniams ugdytis asmenines savybes, įgyti socialinių įgūdžių ir pasirengti mokytis pagal pradinio ugdymo programą.

7. Pradinio ugdymo tikslas – padėti mokiniams formuoti moralines nuostatas, kultūrinę, tautinę ir pilietinę savimonę, įgyti šio amžiaus tarpsnio galimybes atitinkančius raštingumo gebėjimus, socialinius, emocinius ir sveikos gyvensenos įgūdžius.

8. Pagrindinio ugdymo tikslas – padėti mokiniams įgyti šio amžiaus tarpsnio galimybes atitinkančių dalykinių žinių ir gebėjimų, dorinio, kultūrinio, tautinio ir pilietinio sąmoningumo bei brandos pagrindus, įtvirtinti socialinius, emocinius ir sveikos gyvensenos įgūdžius, išsiugdyti gebėjimą apsispręsti, tinkamai pasirinkti ir mokytis toliau.

9. Vidurinio ugdymo tikslas – suteikti asmeniui bendrąjį išsilavinimą, įgyti dorinę, kultūrinę, tautinę ir pilietinę brandą ir įgalinti siekti tolesnių mokymosi, sėkmingo ir prasmingo asmeninio ir visuomeninio gyvenimo tikslų.

10. Mokinių ugdymo rezultatai – asmens savybių, bendražmogiškųjų vertybių ir kompetencijų ugdymo pasiekimai. Siekiant asmens ir visuomenės gerovės, ugdomas doras, jautrus, tvirto charakterio, atsakingas, įsipareigojęs Lietuvai, nesavanaudis žmogus. Vertybių ugdymas yra vienas esminių ugdymo tikslų, nes vertybės sudaro asmens tapatybės branduolį. Bendrosiose programose daug dėmesio skiriama demokratijos, empatijos, orumo, atsakomybės ugdymui. Vertybės bendrosiose programose ugdomos įgyvendinant mokymosi turinį. Vertybinių nuostatų ugdymas bendrosiose programose susijęs su kompetencijų ugdymu.

11. Įgyvendinant bendrąsias programas, ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Visos kompetencijos yra vienodai svarbios ir ugdomos įgyvendinant visas bendrąsias programas. Kiekvienos kompetencijos ugdymo intensyvumas priklauso nuo konkrečios bendrosios programos. Bendrosiose programose kompetencijos apibrėžiamos, išskiriant jų esminius aspektus:

11.1. komunikavimo kompetencija – tai motyvacija ir gebėjimas kurti, perduoti ir suprasti žinias (faktus, požiūrius ar asmenines nuostatas), etiškai naudotis verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikavimo priemonėmis ir technologijomis;

11.2. kultūrinė kompetencija – tai kultūrinė savimonė, grįsta žiniomis, aktyvia kultūrine raiška ir kultūriniu sąmoningumu;

11.3. kūrybiškumo kompetencija – tai sau ir kitiems reikšmingų kūrybinių idėjų, produktų, problemų sprendimų tyrinėjimas, generavimas, kūrimas, vertinimas, išlaikant darnų santykį su savimi ir aplinka;

11.4. pažinimo kompetencija – tai motyvacija ir gebėjimas pažinti save ir pasaulį, įgyjami suvokiant (perimant) žmonijos kultūrinę patirtį. Ši kompetencija apima dalyko žinias ir gebėjimus, kritinio mąstymo, problemų sprendimo, mokėjimo mokytis gebėjimus. Mokyklinis pažinimas reikalauja valios, pastangų ir atkaklumo;

11.5. pilietiškumo kompetencija – tai pilietinis tapatumas ir pilietinė galia, grįsta vertybėmis, nuostatomis, žiniomis ir praktinio veikimo gebėjimais, įgalinančiais kartu su kitais atsakingai kurti demokratišką visuomenę, stiprinti Lietuvos valstybingumą;

11.6. skaitmeninė kompetencija – tai motyvacija ir gebėjimas naudotis skaitmeninėmis technologijomis užduotims atlikti, mokytis, problemoms spręsti, dirbti, bendrauti ir bendradarbiauti, valdyti informaciją, efektyviai, tinkamai, saugiai, kritiškai, savarankiškai ir etiškai kurti ir dalytis skaitmeniniu turiniu;

11.7. socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija – tai asmens savimonė ir savitvarda, socialinis sąmoningumas, tarpusavio santykių kūrimo gebėjimai, atsakingas sprendimų priėmimas ir asmens rūpinimasis fizine ir psichine sveikata.

12. Priešmokyklinio amžiaus mokinio kompetencijų ugdymo rezultatai, baigus priešmokyklinio ugdymo programą (atsižvelgiant į amžiaus tarpsnio ypatumus):

12.1. skiria daiktus ir reiškinius pagal jiems būdingus požymius; dalijasi idėjomis, žiniomis artimoje aplinkoje; daiktus ir reiškinius apibūdina skirtingais raiškos būdais – kalba ir vaizdinėmis priemonėmis;

12.2. atlieka mąstymo pagrindimui būdingą veiklą, pvz., lygina; kelia klausimus; atpažįsta problemas; įvardija vieną ar kelias problemos sprendimo idėjas;

12.3. bendradarbiauja tiesiogiai ir naudodamasis skaitmeninėmis technologijomis, su draugais atlikdamas bendras veiklas; vertina savo ir kitų nuomonę, paiso savo ir kitų poreikių; aptaria svarbiausius susitarimus, elgesio taisykles realioje ir skaitmeninėje aplinkoje ir jų laikosi; skiria tinkamą ir netinkamą elgesį elementariose situacijose, atsižvelgdamas į poveikį kitiems; atpažįsta situacijas, kuriose reikia suvaldyti emocijas, ir bando jas valdyti;

12.4. naudoja įvairias kūrybinės veiklos priemones ir būdus; naudoja, kuria ir pertvarko paprasčiausią skaitmeninį turinį;

12.5. naudoja įvairias kultūrinės raiškos formas; naratyviniais žaidimais, vaizduojamaisiais menais ir kitais būdais pakartoja, panaudoja ir plėtoja anksčiau patirtas kultūros raiškos formas;

12.6. nusako, ką suvokia apie savo kultūrą ir kuo ji skiriasi nuo kitų kultūrų, žmonių ar tradicijų, su kuriomis yra susidūręs; aptaria kironiškumą, kuomet lygina savo aplinkos kultūros reiškinius su tais, kuriuos stebi gyvai ir įvairiose medijose;

12.7. susidūręs su sunkumais, tęsia pradėtą veiklą; užbaigia pradėtą darbą, jį tobulina, rezultatus pristato pasiūlytu būdu;

12.8. priima sprendimus, vadovaudamasis vertybėmis, jas įvardija; skiria aiškiai išreikštą pilietiską ir nepilietiską elgesį; dalyvauja mokytojų inicijuotose pilietinėse veiklose;

12.9. laikosi asmens higienos reikalavimų; aktyviai leidžia laisvalaikį, laikosi saugaus elgesio taisyklių.

13. Pradinio ugdymo programą baigusio mokinio kompetencijų ugdymo rezultatai (atsižvelgiant į amžiaus tarpsnio ypatumus):

13.1. atpažįsta dalyko faktus kaip nagrinėjamų konkrečių objektų savybes; paaiškina ir vertina taisyklės ar procedūros rezultatų teisingumą; iliustruoja naujus faktus, taisykles, remdamasis turima patirtimi; išskiria esminę informaciją, remiasi dalykų žiniomis, sprenddamas realias problemas;

13.2. įvardija kūrybines galimybes pagal vieną ar kelias ypatybes; kelia klausimus, kurie padeda išvelgti problemas ir kūrybines jų sprendimo galimybes; pateikia idėjų pasirinkimo argumentų, atsižvelgia į jų reikšmingumą, aktualumą sau ir aplinkiniams; atlieka kūrybines užduotis įprastomis ar iš dalies naujomis aplinkybėmis, nebijo klysti, imasi darbų, kurie kelia iššūkius; iš kelių kūrybos produktų ar sprendimų pagal pateiktus kriterijus išskiria svarbiausią; paaiškina savo kūrybos rezultato vertę sau pačiam ir kitiems; apibūdina savo ir kitų kūrybos procesą pagal numatytus kriterijus;

13.3. randa, naudoja, kuria ir tobulina nesudėtingą skaitmeninį turinį; pasirenka skaitmenines technologijas, kurios gali būti naudojamos skaitmeniniam turiniui kurti; atpažįsta paprastas technines problemas, kurios kyla, naudojantis skaitmeninėmis technologijomis, ir nustato paprastus jų sprendimo būdus;

13.4. susidūręs su sunkumais, tęsia pradėtą veiklą, ieško sprendimų; išbando įvairias veiklos priemones ir būdus; sumanymus įgyvendina nuosekliai, iki pabaigos;

13.5. ugdomi kantrybę; valdo emocijas; skirtingose situacijose atpažįsta kitų emocijas; atskiria nesusikalbėjimą, nuomonių skirtumus ir patyčių situacijas; palaiko darnius santykius; apibūdina, koks elgesys padeda kurti saugią, pagarbią realią ir skaitmeninę mokymosi aplinką, pats atitinkamai elgiasi;

13.6. remdamasis patirtimi ir žiniomis, apibūdina šalies kultūrinės tradicijas, tradicijų reikšmę, svarbiausius Lietuvos kultūros kūrinius ir reiškinius; paaiškina, kaip įgytos žinios ir įvairios kultūrinės patirtys atveria galimybes kūrybai ir pažinimui, jį keičia, praturtina; nusako kultūrinių grupių panašumus ir skirtumus; paaiškina, kodėl nepagrįsti kultūriniai apibendrinimai apie asmenis ir grupes gali būti kenksmingi;

13.7. taiko pagrindines tiesioginio ir nuotolinio komunikavimo strategijas; naudoja pasirinktas ir mokytojo rekomenduojamas kalbos ir vizualias raiškos priemones, įskaitant ir skaitmenines; pritaiko komunikavimo priemones ir formas įvairioms situacijoms asmeninio gyvenimo, mokymosi srityse gyvai ir virtualioje erdvėje; prisistato gyvai ir skaitmeninėje erdvėje raštu ir žodžiu; skiria faktus ir nuomones išreiškiančius pranešimus; atpažįsta nepakantumą skleidžiančius pranešimus;

13.8. dalyvauja pilietinėse veiklose; įvardija savo, kaip piliečio, esmines teises ir pareigas, pateikia pilietiško elgesio pavyzdžių; elgiasi pilietiškai, argumentuoja, kokią įtaką jo veikimas ar neveikimas daro kitiems; tausoja gamtą, kultūros paveldą;

13.9. etiškai elgiasi realioje ir skaitmeninėje aplinkoje, paaiškina paprastas autorių teisių ir licencijų taisykles, taikomas skaitmeniniam turiniui, saugo savo ir kitų reputaciją internete; naudoja paprastus būdus, kaip apsaugoti savo ir kitų asmeninius duomenis, privatumą, skaitmeninius prietaisus ir skaitmeninį turinį skaitmeninėje aplinkoje;

13.10. naudodamasis skaitmeninėmis technologijomis, vadovaujasi saugos reikalavimais; naudojasi paprastais būdais, siekdamas išvengti pavojų ir grėsmių sveikatai, fizinei ir psichologinei gerovei; moka suteikti pirmąją pagalbą;

13.11. rūpinasi asmenine higiena ir aplinkos švara.

14. Pagrindinio ugdymo programą baigusio mokinio kompetencijų ugdymo rezultatai (atsižvelgiant į amžiaus tarpsnio ypatumus):

14.1. atpažįsta dalyko sąvokų hierarchinę struktūrą; išvelgia dalyko teiginių loginę struktūrą; kuriasi vientisą pasaulėvaizdį, siedamas skirtingų dalykų žinias ir idėjas; kelia klausimus, siekia įvertinti prielaidas; vertina žinias naujuose kontekstuose; svarsto pridėtinės vertės kūrimo ir naudojimo galimybes; sprenddamas problemas ir įgyvendindamas idėjas, numato galimą atsitiktinumų įtaką, vertina riziką; sudėtingas užduotis skaido į kelias paprastesnes ir jas sprendžia; nebijo klysti;

14.2. dalijasi žiniomis, patirtimi, idėjomis, kurios gali daryti įtaką kūrybos kontekstui ir aplinkybėms; naudojasi kūrybos galimybėmis, atsižvelgdamas į skirtingas perspektyvas; kelia klausimus, analizuoja alternatyvius sprendimus, atsižvelgia į kontekstą; pateikia idėjų ir sprendimų pasirinkimo argumentų; paaiškina savo kūrybos produkto ar sprendimo vertę sau ir kitiems;

14.3. tobulina savo darbą; analizuoja stipriąsias ir tobulintinas savo mokymosi sritis; atkakliai, garbingai siekia tikslų;

14.4. analizuoja ir lygina Lietuvos ir kitų Europos valstybių, pasaulio kultūros objektus, reiškinius, kūrinius, jų socialinį ir istorinį kontekstus; interpretuoja ir vertina šiuolaikinės kultūros tendencijas; pagrindžia kultūros, kalbos ir istorijos vaidmenį asmens pasaulėvaizdžiui bei tapatybei, aktyviai dalyvauja įvairiapusėje kultūrinėje veikloje ir raiškoje, ugdomi estetinį skonį; atsakingai, korektiškai naudoja intelektinius produktus; kritiškai vertina stereotipus, žinias apie kitas kultūras integruoja į kasdienį gyvenimą, siekia dialogiško santykio su kitų kultūrų atstovais;

14.5. inicijuoja ir dalyvauja pilietinėse veiklose, Lietuvos visuomenės gyvenime; prisideda prie klasės, mokyklos savivaldos; analizuoja duomenis, rodančius Lietuvos visuomenės pilietinę galią, piliečio teisių ir pareigų situaciją; priima etinius sprendimus, yra nepakantus pilietinės moralės pažeidimams; apibūdina galimas pilietinio pasipriešinimo formas, prireikus jas taiko; prisideda prie kultūros paveldo ir gamtos tausojimo;

14.6. komunikuodamas naudoja kompleksines raiškos priemones ir formas, taip pat ir skaitmenines; pritaiko pranešimą įvairioms komunikavimo situacijoms ir adresatams; analizuoja įvairialypius pranešimus, remdamasis kontekstu, atpažįsta netiesiogines intencijas, įvertina pranešimo patikimumą; atpažįsta propagandos apraiškas žiniasklaidoje; paaiškina, kas yra manipuliavimas informacija ir kuo jis žalingas; atlieka šaltinių analizę ir įvertina jų patikimumą; struktūruotoje aplinkoje tvarko skaitmeninį turinį;

14.7. etiškai naudojasi veiklos priemonėmis; apsaugo savo asmens duomenis ir privatumą skaitmeninėje aplinkoje; valdo savo skaitmeninę tapatybę ir rūpinasi reputacija skaitmeninėje erdvėje; pasirenka tinkamiausią skaitmeninių technologijų apsaugą;

14.8. atsakingai reaguoja, išvengia ir kitiems padeda išvengti neatsakingo elgesio; suteikia pagalbą kitiems, prireikus jos paprašo; įgyvendina išsikeltus fizinio aktyvumo tikslus, įsivertina asmeninę pažangą; sveikai maitinasi.

15. Vidurinio ugdymo programą baigusio mokinio kompetencijų ugdymo rezultatai:

15.1. paaiškina dalyko išmanymo naudą; apibūdina dalyko turinį ir idėjas, naudodamas skirtingas idėjų, faktų ir sąvokų reprezentacijas, pateikia skirtingų mąstymo pavyzdžių apie tą patį reiškinį; kuriasi vientisą pasaulėvaizdį; keldamas klausimus, analizuoja praktines problemas ir abstrakčias idėjas, išvelgia alternatyvias problemų sprendimo idėjas, įvertina jų įgyvendinimo perspektyvas, atsižvelgdamas į kontekstą, aplinkybes, galimą riziką; pateikia argumentų dėl pasirinktų idėjų ir sprendimų, remiasi pagrįstumo, aktualumo, vertingumo kriterijais; sudėtingoms realioms užduotims spręsti ir veiksams automatizuoti pasirenka reikiamas skaitmenines technologijas, atsirenka reikiamus šaltinius ir jais naudojasi;

15.2. rizikinguose dalykuose išvelgia galimybių; tikslingai renkasi ir taiko veiklos priemonės ir būdus; atsižvelgia į etikos ir intelektualinės nuosavybės normas; plėtoja originalų kūrybos stilių; aptaria savo ir kitų kūrybos stiliaus ypatybes; kuria asmeniškai ir socialiai prasmingus darbus, idėjas, produktus; pristatydamas ir vertindamas kūrybos rezultatus, atsižvelgia į originalumo, įtaigumo, išbaigtumo, etiškumo kriterijus, vertę sau ir kitiems;

15.3. pagrindžia kultūros kaip esminio asmens pasaulėvaizdį ir tapatybę formuojančio komponento svarbą; įvairiais aspektais vertina kultūros reiškinius, lygindamas Lietuvos kultūros objektus, kūrinius, dabarties kultūros tendencijas; formuojasi dialogišką santykį su Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros reiškiniais ir kūriniais, juos siedamas su platesniais kontekstais; įgyvendina savo meninius ir kultūrinius interesus, talentus bei polinkius konkrečiomis kultūrinėmis veiklomis;

15.4. tikslingai pasirenka komunikavimo strategijas, verbalines ir neverbalines raiškos priemones bei formas, kūrybiškai jomis naudojasi; analizuoja įvairialypius pranešimus ir kompleksines komunikacines intencijas visose gyvenimo srityse; interpretuoja ir kritiškai vertina pranešimo patikimumą, remdamasis įvairiais šaltiniais; yra atsparus propagandos formoms; įsitraukia į būsimos profesijos komunikavimo diskursą;

15.5. dalyvauja pilietinėse veiklose ir jas inicijuoja, naudojasi savo pilietinėmis teisėmis, prisiima asmeninę atsakomybę dėl valstybės stiprinimo, yra nepakantus pilietinės moralės pažeidimams; prireikus taiko pilietinio pasipriešinimo formas; elgiasi vadovaudamasis moralinėmis, pilietinėmis vertybėmis; prisideda sprendžiant socialines, pilietines ir aplinkosaugos problemas;

15.6. sprendžia problemas, susijusias su skaitmeninių technologijų keliamais pavojais sveikatai, taiko įvairias priemones, kad jų išvengtų; atlieka kompleksines užduotis, susijusias su skaitmeninių technologijų apsauga, rizikos ir pavojų valdymu, apsaugos priemonių taikymu; naudojasi priemonėmis, užtikrinančiomis informacijos patikimumą ir privatumą skaitmeninėje aplinkoje;

15.7. analizuoja gyvenimo būdo ir aplinkos įtaką asmens ir visuomenės sveikatai; yra fiziškai aktyvus, rūpinasi savo sveikata.

III SKYRIUS

MOKINIŲ PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS

16. Mokinų pasiekimų ir pažangos vertinimu siekiama:

16.1. mokiniams: paremti mokinių mokymąsi, teikiant grįžtamojo ryšio informaciją apie jų pasiekimus ir pažangą; sukurti sąlygas analizuoti savo mokymąsi ir priimti sprendimus dėl tolesnio mokymosi;

16.2. mokytojams: suprasti, fiksuoti ir įvertinti mokinio įgytus pasiekimus ir patvirtinti bendrojoje programoje aprašytą pasiekimų lygį; priimti pagrįstus sprendimus tolimesniam ugdymui planuoti ir tobulinti; kurti palankią ugdymo aplinką, atsižvelgiant į kintančius mokinių poreikius, ir tikslingai panaudoti informaciją apie mokinio pasiekimus ir daromą pažangą, bendradarbiaujant su šeima, kitais ugdymo proceso dalyviais;

16.3. vaiko atstovams pagal įstatymą: sužinoti, kokią pažangą daro jų vaikas; gauti informacijos apie jo pasiekimų lygį ir tai, kaip padėti jam mokytis;

16.4. mokyklų vadovams: stebėti mokinių mokymosi pažangą ir pasiekimus, juos analizuoti ir priimti sprendimus dėl pagalbos mokytojams ir mokiniams; skatinti mokykloje vertinimo ir įsivertinimo kultūros formavimąsi;

16.5. mokyklų savininkams: teikti pagalbą mokytojams ir mokykloms, siekiant mokinių mokymosi geresnių pasiekimų ir pažangos;

16.6. švietimo politikos formuotojams: vertinimo informaciją naudoti stebėsenos, nacionalinės pažangos rodikliams, visos švietimo sistemos būklei vertinti ir prognozuoti, kaitai iniciuoti.

17. Vertinimo nuostatos:

17.1. mokinių pasiekimai vertinami, naudojantis bendrosiose programose įvardytais pasiekimais ir pasiekimų lygių aprašymais;

17.2. vertinimas turi būti naudingas mokiniams; tokiu jis tampa, kai sukuria sąlygas individualiai pažangai;

17.3. pereinama nuo visiems mokiniams vienodos prie suasmenintos vertinimo kultūros;

17.4. individualiai pažangai skatinti, stebėti ir vertinti taikomas formuojamasis vertinimas; mokymosi pasiekimams įvertinti – apibendrinamasis vertinimas;

17.5. vertinimas turėtų apimti bent kelis įrodymų šaltinius, įvairius vertinimo būdus, pasiekimų įrodymų kaupimą ir apibendrinimą;

17.6. vertinimo rezultatų dalijamasis su vaiko atstovais pagal įstatymą turi tapti nuolatiniu procesu, įtraukiančiu juos į mokinio mokymąsi;

17.7. vertinimo procese svarbus mokinio dalyvavimas; mokinys įsivertina savo mokymosi procesą ir rezultatus.

18. Įgyvendinant bendrąsias programas, naudojami šie vertinimo būdai:

18.1. formuojamasis vertinimas – mokinio pažangos skatinimui, stebėjimui ir vertinimui ugdymo procese teikiamas grįžtamasis ryšys, padedantis mokiniui gerinti mokymąsi, nukreipiantis, ką dar reikia išmokti, leidžiantis mokytojui pasirinkti veiksmingiausius ugdymo metodus, siekiant kuo geresnių rezultatų. Viena iš formuojamojo vertinimo dalių yra esamos situacijos įvertinimas, kuris padeda mokytojui suprasti, ką mokiniai jau moka ir geba, kaip toliau planuoti ugdymą. Formuojamasis vertinimas nesiejamas su pažymiu, jis teikia duomenis, kurių pagrindu mokytojas mokiniui teikia kokybinį grįžtamąjį ryšį apie tolesnius jo mokymosi žingsnius;

18.2. įsivertinimas – paties mokinio mokymosi proceso, mokymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas, vertinimas ir apmąstymas, numatant tolesnius savo mokymosi žingsnius;

18.3. apibendrinamasis vertinimas – juo patvirtinami mokinio pasiekimai, baigus temą, skyrių, kursą, modulį, programą. Priešmokykliniame ugdyme apibendrinamuoju vertinimu įvertinami vaiko pasiekimai, baigus programą. Pagal poreikį taip pat galima taikyti tarpinį vertinimą. Pradiniame, pagrindiniame ir viduriniame ugdyme apibendrinamasis vertinimas sukuria sąlygas konstruktyviai kelti ugdymo tikslus ir pa(si)rinkti tinkamus mokymo ir mokymosi būdus, pateikti pasiekimų įrodymus mokiniui, vaiko atstovams pagal įstatymą, mokytojams. Vidiniu apibendrinamuoju vertinimu mokytojas apibendrina mokinio mokymosi pasiekimus, jo rezultatus fiksuoja pažymiu ar kita forma. Išoriniu apibendrinamuoju vertinimu užtikrinamas patikimas, duomenimis grįstas ugdymo proceso grįžtamasis ryšys. Be to, jis suteikia galimybę šalies mastu informuoti bendruomenę apie tai, kaip sekasi siekti užsibrėžtų nacionalinių švietimo tikslų. Išorinis apibendrinamasis vertinimas taip pat naudojamas patvirtinti mokinių pasiekimus, baigiant pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas;

18.4. įsivertinimo, formuojamojo ir apibendrinamojo vertinimo dermę užtikrina mokytojų ir mokyklų vadovų atsakomybė, įtrauki mokyklos vertinimo kultūra ir visų su ugdymu susijusių asmenų dialogas.

19. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas yra svarbi ugdymo proceso dalis visais mokymosi etapais. Mokytojas, planuodamas bendrosios programos įgyvendinimą, pirmiausia numato, kokių ugdymo rezultatų siekia, kokių pasiekimų įrodymų reikės, norint įsitikinti, jog ugdymo

tiksiai yra pasiekti, kokiais metodais bus renkami įrodymai, kaip jie padės įvertinti mokinių pasiekimų lygį. Vėliau numatoma, ko ir kaip bus mokoma ir mokomasi, siekiant ugdymo tikslų. Mokiniai iš anksto supažindinami su vertinimo kriterijais ir skirtingų pasiekimų lygių reikalavimais, aprašytais bendrosiose programose.

20. Bendrosiose programose pateikta pasiekimų raida mokytojui rodo nacionalinius siekinius. Mokiniai mokosi skirtingu tempu, skiriasi ir jų išmokimo kokybė. Pasiekimų lygiai yra gairės mokytojui, planuojant ugdymo procesą, numatant aukštesnius lūkesčius visiems mokiniams, ne tik tiems, kurių didelis mokymosi potencialas, taip pat teikiant veiksmingą pagalbą pagrindinio lygio nepasiekiantiems mokiniams.

21. Priešmokyklinio amžiaus mokinių pasiekimų lygiai: iki pagrindinio lygio, pagrindinis lygis, virš pagrindinio lygio. Pasiekimų vertinimai pateikiami aprašomuoju būdu – trumpais komentarais, nusakančiais, kokios yra mokinio stiprybės, kas jau pasiekta, ką reikia tobulinti; informacija apie mokinio pasiekimus kaupiama ir fiksuojama mokinio pasiekimų apraše, aplanke ar skaitmeninėse laikmenose.

22. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosiose programose išskirti slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis lygiai. Pradinio ugdymo programoje mokinių pažangai ir pasiekimams fiksuoti ir vertinimo informacijai pateikti naudojami komentarai, vertinimo aplankai. Šiuos aplankus, mokytojo padedami, mokosi sudaryti patys mokiniai; taip jie kartu mokosi įsivertinti pasiekimus. Mokinių pasiekimai pažymiais nevertinami. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose pasiekimų lygiai siejami su pažymiu: slenkstinis lygis – 4 balai, patenkinamas lygis – 5–6 balai, pagrindinis lygis – 7–8 balai, aukštesnysis lygis – 9–10 balų.

23. Vertinant mokinių pasiekimus, kaupiami mokinio pasiekimų įrodymai. Suplanuoto mokymosi etapo pabaigoje įrodymai apibendrinami, priešmokykliniame ir pradiniame ugdyme parengiant aprašą, o pagrindiniame ir viduriniame – parašant pažymį. Rinkdami mokinio pasiekimų įrodymus, mokytojai vadovaujasi mokykloje priimtais ir su mokiniais aptartais susitarimais.

24. Baigus ugdymo programos dalį ir įvertinus mokinių pasiekimus, vertinimo rezultatai tampa naujo mokymosi etapo pagrindu, svarbia informacija apie mokinių įgytus kompetencijų pasiekimus, jiems pasiekti taikytų mokymo ir mokymosi būdų veiksmingumo įrodymu.

25. Vertinimas leidžia pastebėti, kuomet mokiniui reikalinga trumpalaikė ar tęstinė mokymosi pagalba. Tai svarbu ir dėl didelio mokymosi potencialo mokinių optimalaus gebėjimų augimo, ir dėl visų mokinių, kuriems reikalinga papildoma pagalba, siekiant suteikti ją laiku, kad visų mokinių pasiekimai gerėtų.

26. Vertinant mokinių pasiekimus vadovaujamosi profesine etika, užtikrinančia teisingą visų mokinių pasiekimų vertinimą.

27. Išorinis apibendrinamasis vertinimas apima nacionalinius mokinių pasiekimų patikrinimus (toliau – NMPP), pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą (toliau – PUPP), brandos egzaminus (toliau – BE). NMPP, PUPP ir BE organizuojami švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka.

28. Mokinių pasiekimų išoriniu vertinimu siekiama:

28.1. užtikrinti patikimą, duomenimis grįstą ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį visos šalies mastu – informuoti mokyklų vadovus, mokytojus, vaiko atstovus pagal įstatymą, visuomenę apie tai, kaip sekasi siekti užsibrėžtų nacionalinių švietimo tikslų;

28.2. padėti mokykloms sukurti mokiniams kokybiškas ugdymo sąlygas;

28.3. surinkti pagrįstą ir patikimą informaciją apie ugdymo kokybę šalies mastu;

28.4. įvertinti bendrųjų programų įgyvendinimo kokybę ugdymo praktikoje;

28.5. suteikti vertingos informacijos apie švietimo prieinamumą (lygias galimybes įgyti kokybišką išsilavinimą);

28.6. kryptingai rengti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir pedagogų rengimo programas;

28.7. plėsti švietimo pagalbos galimybes.

IV SKYRIUS

BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO YPATUMAI

29. Bendrosios programos orientuotos į kompetencijų ugdymą mokymosi turiniu, kuris bendrojoje programoje pateikiamas nuosekliai, atsižvelgiant į atitinkamo mokslo akademinę logiką, metodologiją ir paisant mokinių amžiaus tarpsnių ypatumų. Įgyvendinant bendrąsias programas, konkretus mokymosi turinys (mokymosi medžiaga ir užduotys) turi atitikti šiuos kokybės kriterijus:

29.1. vertybinio kryptingumo – mokymosi turinys skatina vertybinių nuostatų ugdymą: mokinyms kompetencijas ugdomi įvairiuose kontekstuose, priimdami vertybinėmis nuostatomis grindžiamus sprendimus ir įgyvendindami prasmingus pokyčius;

29.2. reiklumo – mokymosi turinys skatina akademinį iššūkį, išsamų žinojimą, kūrybinį mąstymą, veiklą ir refleksiją;

29.3. kontekstualumo – mokymosi turinys siejamas su kontekstais, kurie mokinių motyvuotai aktyviai pažinimo procesui ir ugdymo rezultatų pritaikymui; į mokymosi turinį įtraukiamos tarpdalykinės temos, atitinkančios dalyko uždavinius ir specifiką;

29.4. dinamiškumo – mokymosi turinyje atskleidžiama nuolatinė tikrovės ir jos pažinimo rezultatų (sampratų, teorijų, idėjų) kaita, plečiant ir gilinant pasaulėvaizdį bei atveriant ateities perspektyvą;

29.5. sutelktumo – siekiant gilaus mokymosi ir ugdymo rezultatų kokybės, užtikrinama mokymosi turinio, suteikiančio akiračio platumą ir geresnį suvokimą, apimtis;

29.6. nuoseklumo – mokymosi turinio seka grindžiama ugdymo uždaviniais, atitinkamų mokslų akademinę logiką ir atsižvelgiant į mokinio jau pasiektus ugdymo rezultatus, taip pat į amžiaus tarpsnių ypatumus;

29.7. integralumo – stiprinamas įvairių dalykų turinio tarpusavio ryšys, siekiant padėti mokiniui formuoti vientisą pasaulėvaizdį;

29.8. dermės – bendrosiose programose numatyti ugdymo tikslai, uždaviniai ir konkretus mokymosi turinys, ugdomosios veiklos ir ugdymo rezultatų vertinimas suderinti tarp dalykų ir priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų.

30. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose mokymosi turinys pateikiamas, išskiriant privalomąjį dalyko turinį (ne mažiau kaip 70 proc.) ir pasirenkamąjį turinį (ne daugiau kaip 30 proc.). Pasirenkamąjį turinį renkasi mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių galimybes, mokinių pažangą ir pasiekimus, polinkius ir derindamas su kitais mokytojais. Pasirenkamasis turinys gali būti skiriamas: žinioms ir gebėjimams įtvirtinti ar gilinti, sudėtingesnėms temoms, kurioms įprasto laiko nepakanka, nagrinėti, mokinių žinių ir gebėjimų spragoms šalinti, tarpdalykinėms temoms plėtoti, projektinėms ir kitoms pažintinėms kūrybinėms veikloms organizuoti. Siūlymai pasirenkamajam mokymosi turiniui pateikiami Nacionalinės švietimo agentūros parengtose bendrųjų programų įgyvendinimo rekomendacijose, kurios skelbiamos švietimo portale „emokykla.lt“. Vidurinio ugdymo programos pasirenkamasis turinys įgyvendinamas per mokinio pasirenkamus dalykus ir dalyko gilinamuosius modulius.

31. Siekiant ugdyti kompetencijas, ugdymo procese svarbu tarp įvairių dalykų užtikrinti daugialypius ryšius. Susiformuoti visapusišką nagrinėjamų reiškinių vaizdą mokiniui padeda tarpdalykinė integracija temos, problemos, metodo pagrindu, ugdant tam tikrus gebėjimus ar kompetencijas, organizuojant individualias ir bendras veiklas. Bendrosios programos sukuria prielaidas įgyvendinti tarpdalykinę integraciją, nes, siekiant užtikrinti įvairių dalykų sąsajas, tos pačios tarpdalykinės temos, problemos skirtingais aspektais analizuojamos iš skirtingų mokslų perspektyvos. Jungiant skirtingas mokslo šakas, įgytos žinios išbandomos praktiškai, parodant, kaip skirtingi mokslai veikia kartu.

32. Tarpdalykinės temos bendrosiose programose parinktos, atsižvelgiant į jaunam žmogui aktualius klausimus ir šiandienos aktualijas artimiausioje aplinkoje, valstybėje ir pasaulyje: santykis su pačiu savimi, prasmės siekis, tautos ir valstybės praeitis, dabartis ir ateitis, globalaus pasaulio keliami geopolitiniai, ekologiniai, socialiniai ir ekonominiai iššūkiai. Tarpdalykinės temos:

32.1. asmens galios: idėjos, asmenybės;

32.2. kultūrinis identitetas ir bendruomeniškumas: gimtoji kalba; etninė kultūra (tradicijos ir papročiai, etnografiniai regionai); kultūros paveldas; kultūrų įvairovė; kultūros raida; medijų

raštingumas; istorinė savimonė (šalies nacionalinis saugumas, pasipriešinimo istorija); pilietinės visuomenės savikūra (ekstremalios situacijos, antikorupcija, intelektinė nuosavybė);

32.3. darnus vystymasis: socialinė ir ekonominė plėtra (pasaulis be skurdo ir bado, žiedinė ekonomika, pažangios technologijos ir inovacijos); migracija, geopolitinių konfliktų sprendimai; žmogaus teisės, lygios galimybės; sveikata, sveika gyvensena (asmens savybių ugdymas, streso įveika, rūpinimasis savo ir kitų sveikata, saugus elgesys, žalingų įpročių prevencija); mokymasis visą gyvenimą; aplinkos tvarumas (aplinkos apsauga, ekosistemų, biologinės įvairovės apsauga, klimato kaitos prevencija, tvarūs miestai ir gyvenvietės, tausojantis žemės ūkis, atsakingas vartojimas); finansinis raštingumas (žinios apie finansus, finansų planavimas ir valdymas, rizika ir grąža); ugdymas karjerai.

33. Bendrosios programos grįstos kompetencijų ugdymu, kuriam būdingi šie ypatumai:

33.1. kompetencijoms ugdyti reikia ilgesnio laiko, todėl, norint priimti teisingus sprendimus dėl mokinio pasiektų ugdymo rezultatų, tarpiniai vertinimai turi būti orientuoti į kokybinį grįžtamąjį ryšį, vengiant skaitinės vertinimo išraiškos;

33.2. kompetencijos atsiskleidžia per veiklą. Jų raiškos būdai gali būti patys įvairiausi, todėl, norint gauti išsamią ir visapusišką informaciją apie mokinių mokymąsi, būtina naudoti skirtingus vertinimo metodus, kad mokiniai galėtų įvairiais būdais pademonstruoti savo ugdymo rezultatus. Mokiniam turi būti suteikta galimybė atliktus darbus (kontrolinius, kūrybinius, tiriamuosius ir kt.) patobulinti, atsižvelgus į grįžtamąjį ryšį. Keli vertinimo informacijos šaltiniai sudaro sąlygas priimti pagrįstus ir patikimus sprendimus apie mokymąsi;

33.3. vienas iš kompetencijos dėmenų yra vertybinės nuostatos. Vertybes geriausiai atskleidžia mokinio pasirinkimai ir veikla. Jie parodo, ar vertybės yra įsisąmonintos, ar tik deklaruojamos;

33.4. mokinių asmeninės savybės, gabumai ir polinkiai, mokyklos ir namų aplinka daro didelę įtaką mokymuisi, kompetencijų ugdymui. Nuo mokytojų dėmesingumo ir paramos priklauso mokinio savijauta klasėje ir jo mokymosi sėkmė. Mokantis klaidos yra neišvengiamos, todėl svarbu kurti tokią ugdymo aplinką, kur klaidos vertinamos kaip postūmis mokytis, ieškoti naujų sprendimo būdų, ugdytis atkaklumą ir atsparumą.

34. Mokytojai, siekdami ugdymo tikslų:

34.1. bendradarbiaudami su kolegomis ir mokiniais, atsižvelgdami į jų amžių, planuoja ugdymo procesą; su kolegomis tariasi dėl mokymosi turinio pritaikymo pagal mokinių poreikius, laikydamiis įtraukiojo ugdymo ir universalaus dizaino principų, integracijos, tarpdalykinių temų, projektinių darbų, tvarkaraščio galimybių panaudojimo ir pan.; su mokiniais tariasi dėl pamokos mokymosi uždavinių, mokymosi veiklų ir vertinimo kriterijų; teikia informaciją vaiko atstovams pagal įstatymą;

34.2. vadovaudami bendrosiomis programomis ir 29 punkte pateiktais mokymosi turinio kokybės kriterijais, parenka mokymosi turinį;

34.3. ugdymą grindžia aktyviu pažinimo procesu ir ugdymo rezultatų pritaikymu, mokinių įsitraukimu į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi; skatina aktyvų interpretacinį santykį su mokomąja medžiaga, kritinį, kūrybinį mąstymą, problemų sprendimą, mokymąsi iš patirties;

34.4. parenka tinkamus mokymo ir mokymosi metodus, atsižvelgdami į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus, kompetencijų raidą, poreikius ir galimybes, mokymosi stilių skirtumus, socialinį ir kultūrinį kontekstą, didelę mokymosi galimybių įvairovę, pasiūlydami įvairius ir tinkamus mokymosi tempą, būdus, technikas;

34.5. vertindami mokinių pasiekimus ir pažangą, vadovaujasi mokinių pasiekimų lygių aprašymais, prireikus juos pritaiko pagal mokinių mokymosi galimybes; lanksčiai derina formuojamąjį ir apibendrinamąjį, mokyklos vidinį ir išorinį mokinių pasiekimų vertinimą, sudaro sąlygas mokiniams įsivertinti savo mokymąsi ir ugdymo rezultatus; parengia ir ugdymo proceso pradžioje supažindina mokinius ir vaiko atstovus pagal įstatymą su pasiekimų vertinimo principais ir reikalavimais;

34.6. kuria su mokiniais savitarpio pasitikėjimu grįstus santykius, kurie sudaro konstruktyvaus ir pagarbaus bendravimo pamatą, užtikrina sklandų ugdymo procesą, puoselėja

besimokančios mokyklos kultūrą;

34.7. teikia nuolatinį grįžtamąjį ryšį vaiko atstovams pagal įstatymą, siekdami užtikrinti nuoseklią mokinio pažangą, gerą savijautą, motyvaciją ir pozityvų požiūrį į mokymąsi;

34.8. specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams parenka mokymosi turinį, laikydamiesi įtraukiojo ugdymo principo, vadovaudamiesi bendrosiomis programomis ir bendrųjų programų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams metodinėmis rekomendacijomis, atsižvelgdami į individualias pagalbos ir paslaugų reikmes ugdymo procese, atsirandančias dėl asmens išskirtinių gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių, kalbinės integracijos poreikių;

34.9. pateikdami mokymosi turinį, laikosi akademinės etikos reikalavimų (cituodami, atsakingai pasirinkdami patikimus šaltinius ir juos nurodydami ir pan.) ir pratina jų laikytis mokinius; vertindami mokinių pasiekimus, vadovaujasi teisingumo principu ir palaiko pagarba bei tarpusavio supratimu grįstus santykius.

V SKYRIUS BENDRŲJŲ PROGRAMŲ STRUKTŪRA

35. Kiekvienoje bendrojoje programoje pateikiamos tos programos bendrosios nuostatos. Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje apibrėžiama jos paskirtis, ugdymo tikslas ir uždaviniai. Dalykų bendrosiose programose nurodoma dalyko paskirtis, ugdymo tikslas ir uždaviniai. Bendrosios programos skyriuje „Kompetencijų ugdymas“ aptariama, kaip mokymosi turiniu ugdomos kompetencijos, įgyvendinant bendrąją programą. Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje visos kompetencijos yra lygiavertės, todėl pateikiamos abėcėliškai. Dalykų bendrosiose programose kompetencijos išdėstytos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą, pradedant nuo didžiausio. Skyriuje „Pasiekimų sritys ir pasiekimai“ trumpai apibūdinamos pasiekimų sritys, pateikiami tos srities pasiekimai; lentelėje pateikiama mokinių pasiekimų raida, kai bendroji programa įgyvendinama ilgiau negu dvejus metus. Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje pasiekimai nurodyti metams, dalykų bendrosiose programose – kas dvejus metus. Mokymosi turinys pateikiamas pagal turinio sritis ir temas skyriuje „Mokymosi turinys“. Dalykų bendrosiose programose, atsižvelgiant į dalyką, mokymosi turinys pateikiamas metams arba dvejiems. Skyriuje „Mokinių pasiekimų vertinimas“ pateikiami svarbūs vertinimo aspektai. Pasiekimų lygių požymiai įvardijami skyriuje „Pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis“.

36. Bendrąsias programas sudaro šios programos:

- 36.1. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2 priedas);
- 36.2. Lietuvių kalbos pagal kalbos mokėjimo lygius (A1–B2) bendroji programa (3 priedas);
- 36.3. Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa (4 priedas);
- 36.4. Etikos bendroji programa (5 priedas);
- 36.5. Katalikų tikybos bendroji programa (6 priedas);
- 36.6. Ortodoksų (stačiatikių) tikybos bendroji programa (7 priedas);
- 36.7. Evangelikų liuteronų tikybos bendroji programa (8 priedas);
- 36.8. Evangelikų reformatų tikybos bendroji programa (9 priedas);
- 36.9. Karaimų tikybos bendroji programa (10 priedas);
- 36.10. Judėjų tikybos bendroji programa (11 priedas);
- 36.11. musulmonų sunitų tikybos bendroji programa (12 priedas);
- 36.12. Lietuvių kalbos ir literatūros bendroji programa (13 priedas);
- 36.13. Lietuvių gestų kalbos bendroji programa (14 priedas);
- 36.14. Baltarusių tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa (15 priedas);
- 36.15. Rusų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa (16 priedas);
- 36.16. Vokiečių tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa (17 priedas);
- 36.17. Užsienio kalbos (pirmosios) bendroji programa (18 priedas);

- 36.18. Užsienio kalbos (antrosios) bendroji programa (19 priedas);
- 36.19. Matematikos bendroji programa (20 priedas);
- 36.20. Informatikos bendroji programa (21 priedas);
- 36.21. Gamtos mokslų bendroji programa (22 priedas);
- 36.22. Biologijos bendroji programa (23 priedas);
- 36.23. Chemijos bendroji programa (24 priedas);
- 36.24. Fizikos bendroji programa (25 priedas);
- 36.25. Astronomijos bendroji programa (26 priedas);
- 36.26. Technologijų bendroji programa (27 priedas);
- 36.27. Inžinerinių technologijų bendroji programa (28 priedas);
- 36.28. Visuomeninio ugdymo bendroji programa (29 priedas);
- 36.29. Etninės kultūros bendroji programa (30 priedas);
- 36.30. Istorijos bendroji programa (31 priedas);
- 36.31. Geografijos bendroji programa (32 priedas);
- 36.32. Ekonomikos ir verslumo bendroji programa (33 priedas);
- 36.33. Pilietiškumo pagrindų bendroji programa (34 priedas);
- 36.34. Nacionalinio saugumo ir krašto gynybos bendroji programa (35 priedas);
- 36.35. Geografinių informacinių sistemų bendroji programa (36 priedas);
- 36.36. Teisės bendroji programa (37 priedas);
- 36.37. Psichologijos bendroji programa (38 priedas);
- 36.38. Filosofijos bendroji programa (39 priedas);
- 36.39. Dailės bendroji programa (40 priedas);
- 36.40. Muzikos bendroji programa (41 priedas);
- 36.41. Teatro bendroji programa (42 priedas);
- 36.42. Šokio bendroji programa (43 priedas);
- 36.43. Medijų meno bendroji programa (44 priedas);
- 36.44. Menų istorijos bendroji programa (45 priedas);
- 36.45. Taikomųjų technologijų bendroji programa (46 priedas);
- 36.46. Fizinio ugdymo bendroji programa (47 priedas);
- 36.47. Gyvenimo įgūdžių bendroji programa (48 priedas).

Punkto pakeitimai:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

37. Vadovaujantis bendrosiomis programomis, rengiamos mokinių pasiekimų tyrimų ir patikrinimų užduotys, vadovėliai ir mokymo priemonės, mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos ir kiti ugdymo turinį reglamentuojantys teisės aktai.

38. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Nacionalinė švietimo agentūra, siekdamos užtikrinti ugdymo turinio įgyvendinimo kokybę, pagal poreikį koreguoja programų įgyvendinimo metu išryškėjusius netikslumus.

Priedų pakeitimai:

01_Kompetenciju raidos aprasas (nauja redakcija pagal V-1541)

05_Etikos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

06_Katalikų tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

07_Ortodoksų stačiatikių tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

08_Evangelikų liuteronų tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

09_Evangelikų reformatų tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

10_Karaimų tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

11_Judejų tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

12_Musulmonu sunitu tikybos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

13_Lietuvių kalbos ir literatūros BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

14_Lietuvių gestų kalbos BP

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

15_Baltarusių kalbos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

16_Rusų gimtosios kalbos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

17_Vokiečių gimt kalbos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

18_Užsienio kalbos pirmosios BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

19_Užsienio kalbos antrosios BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

20_Matematikos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

21_Informatikos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

22_Gamtos mokslų BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

23_Biologijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

24_Chemijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

25_Fizikos BP (V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

26_Astronomijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

27_Technologiju BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

28_Inžinerines technologijos (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

29_Visuomeninio ugdymo BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

30_Etninės kultūros BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

31_Istorijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

32_Geografijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

33_Ekonomikos ir verslumo BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

34_Pilietiskumo BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

35_Nacionalinio saugumo BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

36_Geografiniu informaciniu sistemų BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

37_Teises BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

38_Psichologijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

39_Filosofijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

40_Dailės BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

41_Muzikos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

42_Teatro BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

43_Šokio BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

44_Mediju meno BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

45_Menu istorijos BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

46_Taikomųjų technologijų BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

47_Fizinio ugdymo BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

48_Gyvenimo Įgūdžių BP (pagal V-1541)

Papildyta priedu:

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Įsakymas

Nr. [V-1541](#), 2022-09-30, paskelbta TAR 2022-09-30, i. k. 2022-19987

Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymo Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ pakeitimo